„Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne" 59,2 (2026), s. 231-245

ISSN 2956-6185
https://doi.org/10.31261/SSHT.2026.59.2.05

Ks. ANTONI BARTOSZEK
Uniwersytet Śląski w Katowicach
https://orcid.org/0000-0002-8756-3767

TROSKA O GODNOŚĆ DZIECI ORAZ O ICH WŁAŚCIWE WYCHOWANIE W DOBIE ROZWOJU NOWOCZESNYCH TECHNOLOGII Z PERSPEKTYWY ENCYKLIKI *MAGNIFICA HUMANITAS*

CARE FOR THE DIGNITY OF CHILDREN AND THEIR PROPER UPBRINGING IN THE AGE OF MODERN TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT FROM THE PERSPECTIVE OF THE ENCYCLICAL LETTER *MAGNIFICA HUMANITAS*

Abstract

Rozwój nowoczesnych technologii, w tym sztucznej inteligencji, przyczynia się do rozwoju cywilizacyjnego. Przynosi wielkie szanse, ale także generuje nowe zagrożenia. Szczególnie podatni na wpływ tych technologii są ludzie młodzi oraz dzieci. Niniejszy artykuł jest wynikiem analizy najnowszego dokumentu Kościoła na temat współczesnych technologii, jakim jest encyklika Leona XIV *Magnifica humanitas*. Analiza ta poszukiwała odpowiedzi na pytanie: jak troszczyć się o godność dziecka oraz jak ukształtować proces wychowawczy, by młody człowiek mógł w sposób twórczy i mądry wykorzystać nowe technologie i by jak najmniej dotknęły go zagrożenia wynikające z tychże technologii. Wskazuje się, że encyklika w sposób pogłębiony diagnozuje szanse i zagrożenia ze strony współczesnych technologii dla życia oraz rozwoju dzieci i młodzieży. W dobie supremacji maszyn papież wskazuje na zadanie tworzenia pogłębionych więzi interpersonalnych z młodym pokoleniem oraz na konieczność towarzyszenia mu w umiejętności zdoby-

The development of modern technologies, including artificial intelligence, contributes to civilizational progress. It brings great opportunities but also generates new threats. Young people and children are particularly susceptible to the influence of these technologies. This article is the result of an analysis of the Church's most recent document on contemporary technologies, namely Pope Leo XIV's encyclical *Magnifica humanitas*. This analysis sought to answer the following question: how can we safeguard the dignity of the child and shape the educational process in such a way that a young person may use new technologies creatively and wisely, while being affected as little as possible by the risks arising from them? The encyclical demonstrates a profound diagnosis of both the opportunities and the threats posed by contemporary technologies to the life and development of children and adolescents. In an age marked by the rapid development of machines, the Pope points to the task of building deepened interpersonal bonds with the younger generation and to the necessity

wania krytycznego myślenia. Dostarczone przez encyklikę wskazania społeczno-pedagogiczne stanowią dobry punkt wyjścia do budowania konkretnych rozwiązań duszpasterskich.

of accompanying them in the acquisition of critical thinking skills. The sociopedagogical guidelines offered by the encyclical constitute a valuable starting point for developing concrete pastoral responses.

Rozwój nowoczesnych technologii, w tym sztucznej inteligencji, przyczynia się do rozwoju cywilizacyjnego. Przynosi wielkie szanse, ale także generuje nowe zagrożenia. Szczególnie podatni na wpływ tych technologii są ludzie na wczesnym etapie życia – dzieci i młodzież. Ważnym głosem Kościoła na temat współczesnych technologii jest encyklika Leona XIV *Magnifica humanitas* opublikowana 15 maja 2026 r. Niniejszy artykuł próbuje odpowiedzieć na pytanie: jak troszczyć się o godność dziecka oraz jak ukształtować właściwie proces wychowawczy, by młody człowiek mógł w sposób twórczy i mądry wykorzystać nowe technologie i by jak najmniej dotknęły go zagrożenia wynikające z tychże technologii. Podstawowym źródłem dla artykułu jest encyklika *Magnifica humanitas*. Dodatkowe pytanie, na które będzie poszukiwana odpowiedź, dotyczy działalności pastoralnej Kościoła: na ile przesłanie papieskie przynosi inspiracje odnośnie do kształtowania duszpasterstwa dzieci. Analiza papieskiego tekstu zostanie pogłębiona przez odniesienie go do innych źródeł i opracowań teologicznych, a także naukowych publikacji z obszaru pedagogiki oraz psychologii, podejmujących analizę wpływu nowoczesnych technologii na rozwój młodego człowieka. W artykule pojęcie „dziecko" jest rozumiane nieostro. Czasem wskazuje jedynie na małe dzieci i dlatego pojawia się połączenie „dzieci i młodzi", czasem terminem tym określa się osoby, które nie osiągnęły jeszcze pełnoletniości. Podobnie czyni encyklika. Również pojęcie „nowoczesne technologie" jest tu pojęciem szerokim. Zasadniczo chodzi o świat cyfrowy (internet oraz sztuczną inteligencję) dostępny poprzez smartfony, komputery, tablety oraz inne urządzenia elektroniczne.

1. Podstawy teologiczne spojrzenia na dziecko w dobie nowoczesnych technologii

Encyklika Leona XIV wskazuje na godność człowieczeństwa. Rozpoczyna się od słów: „wspaniałe człowieczeństwo stworzone przez Boga"[1]. Wszystkie papieskie myśli, dotyczące ludzkiej godności, odnoszą się także do dzieci. Zresztą w kluczowym tekście o wartości człowieczeństwa ogół ludzi został określony jako „dzieci jednego Ojca": „«Misterium człowieka wyjaśnia się prawdziwie jedynie w misterium Słowa Wcielonego», ponieważ Jego człowieczeństwo jest w pełni wolne, otwarte na innych, zdolne budować więzi solidarne i piękne, oddane całkowitemu darowi z siebie. Kto w Niego wierzy, zostaje włączony w wielkie dzieło odnowy zapoczątkowane przez misterium Jego męki, śmierci i zmartwychwstania

[1] Leon XIV, Encyklika *Magnifica humanitas* (2026) [dalej: MH], nr 1.

oraz współdziała w budowaniu Królestwa Bożego, ucząc się przyjmować każdą kobietę i każdego mężczyznę jako siostrę i brata – dzieci jednego Ojca”[2]. Określenie „dzieci jednego Ojca” wskazuje na pochodzenie wszystkich ludzi od Boga, a także na to, że życie ludzkie jest darem Bożym. W ten sposób podkreślona jest równość wszystkich ludzi, wynikająca z przyrodzonej godności.

W celu uniknięcia wątpliwości, jak należy postrzegać człowieczeństwo, Leon XIV precyzyjnie wyjaśnia, komu przysługuje prawo do życia, równocześnie uznając to za prawo podstawowe pośród innych praw: „wśród nich pierwszym prawem człowieka jest prawo do życia, od poczęcia aż do naturalnego kresu, bez którego niemożliwe jest korzystanie z jakiegokolwiek innego prawa”[3]. Od strony negatywnej papież dopowiada: „gdy to podstawowe prawo bywa negowane, jak dzieje się to w przypadku aborcji, zabijania niewinnych osób i eutanazji, mamy do czynienia z wyborami, które Kościół uznaje za moralnie niedopuszczalne”[4]. Mówiąc o nienaruszalności życia, u podstaw której leży świętość życia jako daru Boga, Leon XIV przywołuje kategorię „jakości życia”: „rozwój jest integralny wtedy, gdy nie ogranicza się do sfery ekonomicznej, lecz promuje jakość życia w jego wymiarze duchowym, kulturowym, moralnym i relacyjnym”[5]. Już Jan Paweł II upominał się o to, by w trosce o rozwój człowieka uwzględniać „parametr wewnętrzny”[6]. Dopowiedzenie poczynione przez Leona XIV, dotyczące różnych wymiarów „jakości życia”, jest niezwykle istotne. Zabezpiecza przed zawężonym spojrzeniem na tę kategorię. Redukcyjna wizja „jakości życia”, przed którą to wizją swego czasu przestrzegał Jan Paweł II[7], prowadzi niektórych do przekonania, że w poszczególnych przypadkach (na przykład, gdy jeszcze nienarodzone dziecko jest chore) można dokonać aborcji, zaś w sytuacji, gdy dziecko urodzi się chore, można dokonać eutanazji noworodka. W tego typu przypadkach wielu powołuje się na niską „jakość życia”. Właściwie rozumiana „jakość życia”, uwzględniająca wymienione przez Leona XIV wymiary, zbudowana jest na prawdzie o jego świętości.

Na bazie tych podstawowych prawd o godności człowieka, w tym godności dziecka, zbudowanej na prawdzie o stworzeniu go przez Boga, odkupieniu przez Jezusa Chrystusa oraz uświęceniu przez Ducha Świętego, papież potwierdza, że tenże człowiek nie jest skazany, na żadnym etapie swojego rozwoju, na bierne poddawanie się procesom technologicznym. Zostaje wezwany do kreatywnego myślenia oraz głębokich relacji międzyosobowych: „w Chrystusie rozumiemy,

[2] MH 49.

[3] MH 55. Warto w tym miejscu przywołać definicję dziecka w polskiej Ustawie o Rzeczniku Praw Dziecka: „W rozumieniu ustawy dzieckiem jest każda istota ludzka od poczęcia do osiągnięcia pełnoletności”. Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka, „Dziennik Ustaw” 2000, nr 6, poz. 69, art. 2.1, https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000060069/U/D20000069Lj.pdf [dostęp: 21.06.2026]. Mamy tu rozumienie dziecka jako istoty ludzkiej od poczęcia.

[4] MH 55.

[5] MH 112.

[6] Jan Paweł II, Encyklika *Sollicitudo rei socialis* (1987), nr 29.

[7] Tenże, Encyklika *Evangelium vitae* (1995), nr 23.

że człowiek jest powołany, by być współpracownikiem w dziele stworzenia, a nie zrezygnowanym widzem procesów technologicznych, które ograniczają jego wolność i odpowiedzialność. Godność, którą Duch Święty rzeźbi w każdym z nas, wyraża się również w zdolności do krytycznego myślenia, do dokonywania wyborów i do bezinteresownej miłości oraz do wchodzenia w autentyczne relacje”[8]. Takie możliwości posiada także dziecko, oczywiście adekwatnie do wieku i do etapu rozwoju osobowego, wsparte roztropnym towarzyszeniem wychowawczym.

2. Zagrożenia dla dzieci ze strony technologii

Leon XIV wskazuje na pozytywne elementy współczesnych technologii, ale równocześnie przestrzega przed licznymi niebezpieczeństwami: „wykorzystanie platform cyfrowych i systemów AI przyspiesza głębokie przemiany w komunikacji publicznej i politycznej. Narzędzia, które mogłyby sprzyjać debacie i uczestnictwu, bywają często wykorzystywane do tworzenia zniekształconych narracji i zacierania granic między prawdą a fałszem przez mieszanie faktów i opinii. Dezinformacja nie narodziła się wraz z AI, lecz znajduje dziś w niej potężny czynnik zwielokrotnienia. Możliwość manipulowania treściami, obrazami i filmami wystawia obywateli na jednostronne lub wprowadzające w błąd perspektywy”[9]. Zagrożenia te są szczególnie niebezpieczne dla dzieci i młodych, którzy wiele czasu spędzają w sieci. Pisze o tym Leon XIV: „Świat cyfrowy nie jest światem paralelnym ani czysto wirtualnym, ponieważ to, co powstaje w sieci, staje się już częścią życia ludzi, zwłaszcza młodych”[10]. Należy tutaj dodać, że dla wielu młodych ludzi świat cyfrowy stał się naturalnym środowiskiem życia i funkcjonowania[11]. Użyte tu pojęcie „naturalnego środowiska” należy rozumieć jako „podstawowe środowisko” egzystowania.

Jednym z zagrożeń, na które wskazuje papież, jest symulowanie komunikacji: „sztuczne naśladowanie pozytywnej komunikacji ludzkiej – słów rady, empatii, przyjaźni, miłości – może być satysfakcjonujące, a nawet użyteczne, ale niewystarczająco świadomych użytkowników może wprowadzać w błąd i stwarzać złudzenie, że pozostają oni w relacji z autentycznym podmiotem osobowym”[12]. Do tej pory młodzi ludzie rozmawiali przez komunikatory z innymi młodymi. Teraz staje się możliwa rozmowa z maszyną. Jeśli chodzi o dzieci, to problemem staje się na przykład czytanie bajek przez symulator głosu. Leon XIV dodaje: „Gdy słowo jest symulowane, nie buduje relacji, lecz jedynie jej

[8] MH 233.
[9] MH 132.
[10] MH 135.
[11] Por. O. Jabłonko, *„W niewoli sieci” – współczesne zagrożenia dzieci i młodzieży*, w: *Pedagogika, zarządzanie i inżynieria zarządzania wobec wyzwań współczesności. Relacje i interdyscyplinarność wyzwaniem współczesności*, red. L. Kowalczyk, M.J. Żmichrowska, F. Mroczko, Wałbrzych 2022, s. 54.
[12] MH 100.

W nawiązaniu do tych zagrożeń papież pisze pozór. Sztuczne naśladowanie relacji opiekuńczej lub towarzyszenia może stać się niebezpieczne, gdy wkrada się w kontekst ubogi w realne relacje i uczucia: wówczas istnieje ryzyko nie tylko tego, że jakaś osoba uwierzy, iż rozmawia z inną osobą, lecz tego, że utraci samo pragnienie rzeczywistego szukania drugiego człowieka”[13]. Można zatem wyróżnić dwa stopnie zagrożeń. Pierwszy jest taki, że młody człowiek buduje relacje ze swoimi rówieśnikami jedynie poprzez elektroniczne komunikatory, a nie potrafi stworzyć normalnych relacji w świecie realnym. Drugi stopień zagrożenia jest taki, że ludzie za pośrednictwem narzędzi cyfrowych budują relacje nie ze sobą nawzajem, ale z tymiż narzędziami. tak: „Tak więc inteligencja, gdy zostaje absolutyzowana, ostatecznie przesłania inne istotne wymiary życia: uczucia, wolę, oddanie i relację. Jeśli władza techniczna nie zostaje zrównoważona, nie zwiększa naszych zdolności, ale czyni nas bardziej samotnymi i bardziej wystawionymi na logikę panowania i wykluczenia”[14]. O samotności wśród młodego pokolenia pisze się coraz więcej[15]. Można tu mówić o pewnym sprzężeniu zwrotnym: przebywanie w świecie cyfrowym pogłębia samotność w świecie realnym, zaś samotność w świecie realnym na powrót prowadzi młodego człowieka do ucieczki w świat wirtualny.

Dziecko przebywające w sieci może być poddawane różnym ideologiom. Papież pisze: „Mogą istnieć zastosowania w oczywisty sposób antyludzkie, jak manipulowanie informacją czy naruszanie prywatności, ale może istnieć także pułapka mniej jawna, gdy systemy AI, przedstawiając się jako neutralne i obiektywne, odzwierciedlają i umacniają stereotypy lub stanowiska ideologiczne tych, którzy je zaprojektowali i wytrenowali”[16]. Niebezpieczeństwo to jest większe u młodego człowieka, gdyż nie posiada on jeszcze zmysłu krytycznego.

Kolejne zagrożenie, na które wskazuje Leon XIV, dotyczy modelu „ściągania uwagi” na poszczególne produkty w celach reklamowych: „Nie wolno lekceważyć subtelniejszych form uzależnienia związanych z cyfrową ekonomią uwagi, w której platformy i usługi są projektowane tak, aby pochłaniać czas i uwagę użytkowników, wykorzystując ich wrażliwość i osłabiając wolność wewnętrzną”[17]. Papież dodaje, wykazując się troską o dzieci oraz o nastolatków: „Należy pilnie wspierać taki sposób korzystania z technologii, który umacnia wolność wewnętrzną: wychowanie do umiaru w korzystaniu z technologii cyfrowych, ochronę nieletnich oraz przeciwstawienie się modelom, które żerują na ludzkiej wrażliwości”[18]. Na modelu „ściągania uwagi” bazują tzw. rolki, czyli krótkie filmiki funkcjonujące w sieci.

---

[13] Tamże.

[14] MH 113.

[15] Por. J. Wrótniak, *Samotność młodych ludzi w opinii studentów*, „Horyzonty Wychowania” 19 (2020), s. 102-103.

[16] MH 102.

[17] MH 170.

[18] Tamże.

W przestrzeni moralności papież wskazuje na jeszcze jedno poważne zagrożenie: „Niekiedy mówi się o «sztucznych podmiotach moralnych», jak gdyby maszyna mogła zagwarantować – z większą konsekwencją niż człowiek – rozróżnienie między dobrem a złem. Tymczasem sąd moralny nie daje się sprowadzić do obliczeń: zakłada on sumienie, osobistą odpowiedzialność i uznanie drugiego człowieka za osobę”[19]. Formacja moralna młodego pokolenia staje się zatem jednym z najważniejszych zadań wychowawczych i duszpasterskich.

Po przedstawieniu zagrożeń natury ogólniejszej papież ukazuje szereg szczegółowych niebezpieczeństw, czyhających na młode pokolenie: „W ostatnich latach literatura psychologiczna i psychiatryczna z coraz większym naciskiem dokumentuje, w jaki sposób wczesna i nieograniczona ekspozycja na urządzenia cyfrowe oraz media społecznościowe może negatywnie wpływać na sen, uwagę, regulację emocjonalną i relacje, zwłaszcza w najbardziej wrażliwym wieku, co niekiedy prowadzi do dramatycznych konsekwencji. Do tego dochodzi łatwość dostępu do scen przemocy i okrucieństwa, które ranią wrażliwość, do treści pornograficznych i nadmiernie seksualizowanych, do przekazów banalizujących ciało i uczuciowość, do propozycji normalizujących zachowania ryzykowne. W sieci nie należą do rzadkości zjawiska uwodzenia, szantażu i wykorzystywania seksualnego nieletnich, tym bardziej podstępne, że wspierane przez używanie fałszywych profili, algorytmów wzmacniających niebezpieczne kontakty oraz przez narzędzia AI zdolne manipulować obrazami i nagraniami. Zbyt wczesne posiadanie osobistego telefonu i korzystanie z niego bez kontroli ze strony dorosłych może pogłębiać wrażliwość i sprzyjać uzależnieniom u młodych, wystawiając ich na dynamikę izolacji, przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy oraz na presję dzielenia się intymnymi obrazami czy danymi wrażliwymi”[20]. Analizy tego typu zagrożeń pojawiają się na różnego rodzaju szkoleniach w obszarze pedagogiki. Można w tym względzie przywołać VIII Kongres Eduhoryzonty, który odbył się w Wiśle w dniach 11–12 czerwca 2026 roku. Jednym z wygłoszonych tam referatów było wystąpienie Łukasza Gierka pt. *SH, sh, $h, $H – mroczna strona internetu*[21]. Prelegent jest autorem cennej publikacji *Co robią Twoje dzieci w sieci? Poradnik dla rodziców*[22].

Papież wskazuje na niebezpieczeństwa mające charakter ciężkich przestępstw: „Ponadto sieci przestępcze posługują się platformami internetowymi, systemami

[19] MH 198.

[20] MH 141.

[21] Por. https://www.vulcan.edu.pl/samorzady/kongresy/eduhoryzonty#program [dostęp: 21.06.2026]. W zapowiedzi wystąpienia znalazły się następujące treści: „Pokazujemy, że prawdziwe zagrożenia często znajdują się znacznie bliżej – w popularnych mediach społecznościowych, z których codziennie korzystają uczniowie. Podczas spotkania omówimy niebezpieczne trendy, cynicznych influencerów, mechanizmy manipulacji emocjami, farmy trolli, ukryte symbole, zjawisko internetowego hazardu czy nielegalny handel prowadzony wśród nastolatków. Analizujemy, w jaki sposób TikTok czy Instagram mogą stać się «targiem emocji» i przestrzenią, w której zasięgi buduje się poprzez szok, kontrowersję i przekraczanie granic” – Tamże.

[22] Ł. Gierek, *Co robią Twoje dzieci w sieci? Poradnik dla rodziców*, https://hejtoff.pl/wp-content/uploads/2025/09/fundacja_hejtoff_poradnik_dla_rodzicow.pdf [dostęp: 21.06.2026].

komunikacji, anonimowymi płatnościami i technikami profilowania, by werbować, kontrolować i przemieszczać ofiary handlu ludźmi, w wielu przypadkach nieletnich, zamieniając kobiety i mężczyzn w «dane» do śledzenia i «przesyłki» do przekazywania w obrębie tych samych obiegów cyfrowych, które podtrzymują znaczną część światowej gospodarki. Ta rzeczywistość głęboko porusza sumienie moralne naszych czasów”[23]. Cyberbezpieczeństwo jest nowym obszarem działania służby państwowych, których zadaniem jest między innymi troska o bezpieczeństwo młodych ludzi.

3. Działania pedagogiczne wobec dzieci

Szczególnie cennym elementem encykliki jest to, że nie wskazuje jedynie na zagrożenia, ale podpowiada także rozwiązania. W poszukiwaniu tych rozwiązań papież przestrzega przed popadaniem w skrajności: „Pierwszym zadaniem, jakie stoi przed nami, jest to, by nie demonizować narzędzi ani ich nie ubóstwiać, lecz nimi kierować, wychodząc od jednej fundamentalnej zasady: prawda jest dobrem wspólnym, a nie własnością tych, którzy posiadają władzę lub są rozpoznawalni. Trzeba zatem rozwijać ekologię komunikacji”[24]. Pośród różnych wymiarów tej ekologii papież wskazuje na wymiar wychowawczy odnoszący się do dzieci. Pisze tak: „Na poziomie szkoły i rodziny oznacza to dojrzewanie potrzeby nowej świadomości wychowawczej oraz formację do właściwego i krytycznego korzystania z narzędzi cyfrowych, AI oraz platform zakupowych i inwestycyjnych”[25].

Zachęcając do działań wychowawczych, papież zauważa, że społeczeństwo jest zapóźnione w tych działaniach w kontekście szybko rozwijających się technologii: „Gwałtowne przemiany technologiczne ukazują jednak wyraźnie, jak bardzo jesteśmy nieprzygotowani na płaszczyźnie wychowawczej. Wszechobecność mediów cyfrowych rodzi kulturę natychmiastowości i hiperstymulacji, która podsyca zniechęcenie, znużenie duchowe i apatię w obliczu wysiłku niezbędnego do poszukiwania prawdy”[26]. Bardzo wielu nauczycieli i pedagogów wskazuje właśnie na to zjawisko: uczniowie, zarówno młodsi jak i starsi, zanurzeni w świecie cyfrowym nie są zainteresowani nauką, która wydaje się im mało atrakcyjna i nudna. Widoczny jest u nich poważny brak koncentracji[27].

[23] MH 173.
[24] MH 137.
[25] Tamże.
[26] MH 139.
[27] Warto zwrócić uwagę na badanie przeprowadzone w USA, które objęło 8324 dzieci w średnim wieku 9,5 lat. Wniosek z badań jest następujący: „Zidentyfikowaliśmy związek między korzystaniem z mediów społecznościowych a nasileniem objawów nieuwagi, interpretowany tutaj jako prawdopodobny związek przyczynowy. (...) Odkrycia te sugerują, że korzystanie z mediów społecznościowych może przyczyniać się do wzrostu częstości diagnoz ADHD” – S. Nivins, M.A. Mooney, J. Nigg, T. Klingberg, *Digital Media, Genetics, and Risk for ADHD Symptoms in Children: A Longitudinal Study*, „Pediatrics Open Science” 1 (2026), s. 8.

Podstawowym zadaniem wychowawczym oraz opiekuńczym jest aktywna obecność osoby przy osobie: „Jakość cywilizacji mierzy się nie potęgą jej środków, lecz troską, jaką potrafi otoczyć człowieka, zdolnością uznania drugiego za twarz, a nie za funkcję. Zdolność troski jednych o drugich stanowi ważny wymiar naszego człowieczeństwa. Zdolności tej uczy się i doskonali się ją poprzez doświadczenie. Czytanie baśni dziecku, towarzyszenie osobie starszej, uczynienie jakiegoś miejsca gościnnym – to gesty przeżywane w środowisku rodzinnym, które pomagają nam uczyć się i uwewnętrzniać znaczenie troski także na poziomie społecznym oraz wyrabiają w nas zdolność uznawania drugiego człowieka za osobę godną uwagi. Technologia może wspierać także wzajemną troskę między ludźmi, na przykład jeśli dostarcza narzędzi pomagających przewidywać i organizować, ale nie pozbawia istoty ludzkiej jej wolności i zdolności osądu, skoro to człowiek jest podmiotem relacji i ponosi odpowiedzialność za decyzje”[28]. Niezwykłe jest to, że papież nie zapomniał o tak podstawowym zadaniu wobec małych dzieci, jakim jest czytanie im bajek. Zawsze było ono i nadal pozostaje istotnym elementem życia rodzinnego. Pełni przynajmniej trzy funkcje: jest sposobem na obecność dorosłego przy dziecku, zabezpiecza dziecko przed szukaniem atrakcji w mediach cyfrowych oraz jest podstawowym sposobem wypracowywania w dziecku umiejętności rozróżniania dobra od zła, czyli elementem wspomnianej wyżej formacji moralnej.

Poza obecnością osoby przy osobie bardzo ważne jest wychowanie do właściwego korzystania z czasu. Należy młodemu pokoleniu pokazywać, że przyswojenie pogłębionej wiedzy nie polega na szybkim zdobyciu określonych informacji, ale na cierpliwym poznawaniu rzeczywistości: „Procesy wychowawcze potrzebują natomiast czasu na dojrzewanie, konfrontacji z rzeczywistością wykraczającą poza pozory oraz cierpliwej drogi. Kwestia ta ma charakter radykalny, ponieważ każda technologia wychowuje tego, kto się nią posługuje. Wychowywać do korzystania ze sztucznej inteligencji oznacza zatem także wychowywać do rozeznania, kiedy i w jakich celach *nie* należy jej używać. Szybkość i łatwość, z jaką otrzymuje się odpowiedź albo syntezę, niosą ryzyko wygaszenia pragnienia stawiania pytań, które tylko w dłuższej perspektywie przynoszą owoc. Jak pisze Platon, rzeczy najgłębszych i najważniejszych człowiek uczy się dopiero po długim czasie i wielu wysiłkach, podejmując wraz z innymi dyskusję i «ocierając» o siebie pojęcia oraz doświadczenia niczym krzemienie, aż w nas samych zapłonie iskra zrozumienia”[29]. Ta cierpliwość w zdobywaniu rozumienia świata wymaga wręcz ascezy, do której należy wychowywać młode pokolenie: „Trzeba wychowywać się do postu od sztucznej inteligencji i chronić naszą młodzież przed obietnicą doskonałej maszyny, przed tą subtelną pokusą, która każe uznać ludzkie myślenie za zbędne właśnie wtedy, gdy jest ono najbardziej potrzebne”[30]. W tym kontekście należy pozytywnie ocenić różne działania czy to na poziomie rodzinnym, czy szkolnym,

[28] MH 114.
[29] MH 140.
[30] Tamże.

czy ogólnopaństwowym wprowadzające ograniczenia w używaniu smartfonów[31]. Nie tyle chodzi o suche zakazy posługiwania się smartfonem, ile raczej o motywowanie do rozsądnego ograniczania ich używania, by zachować równowagę w relacjach realizowanych w świecie realnym i świecie wirtualnym[32]. Cennym byłoby wypracowanie cnoty umiarkowania[33].

Pierwszym miejscem odkrywania własnej godności oraz umacniania podmiotowości człowieka w obliczu rozwoju nowych technologii pozostaje rodzina: „Rodzina jest podstawowym dobrem społecznym. Oparta na trwałym związku mężczyzny i kobiety, stanowi ona pierwsze środowisko, w którym każdy rozwija swoje możliwości, uświadamia sobie własną godność i uczy się pierwszych form prawdy i dobra, interioryzując nawyki przygotowujące do życia społecznego”[34].

---

[31] Jako pierwsza zakaz używania telefonów w szkołach podstawowych i średnich wprowadziła w 2018 r. Francja.

[32] Niektórzy uznają za błąd zakaz używania sprzętów elektronicznych – por. A. Bąkowska, *Cyberagresja jako zjawisko zagrażające bezpieczeństwu cyfrowemu dzieci i młodzieży*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Lublin-Polonia” 32,3 (2019), s. 229. Należy uznać, że błędem byłoby zakazywanie bez motywowania i uzasadniania. Pojawiają się różnego rodzaju poradniki w tym względzie. Godne uwagi są zasady wypracowane przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę: a) do 3. roku życia – bez ekranów. Ekrany mają zły wpływ na rozwój małego dziecka. Nie dawaj mu z nich korzystać w pierwszych latach życia i ograniczaj używanie telefonu w jego obecności (warto przesunąć realizację tej zasady do 5., 6. roku życia); b) do 12. roku życia – bez smartfonu. Smartfon silnie angażuje uwagę i naraża dziecko na kontakt ze szkodliwymi treściami. Nie spiesz się z jego zakupem. Postaw na wspólny czas i bezpieczne formy korzystania z internetu; c) do 15. roku życia – bez mediów społecznościowych. Media społecznościowe narażają dziecko na szkodliwe treści, przemoc i uzależnienie. Zadbaj, by nie korzystało z nich zbyt wcześnie. Zanim zacznie – przygotuj je i bądź na bieżąco z tym, czego w nich doświadcza; d) ograniczaj czas przed ekranem. Zbyt dużo czasu przed ekranem szkodzi zdrowiu psychicznemu i fizycznemu. Zadbaj o równowagę – planujcie czas bez ekranów i ustalajcie limity dla dziecka i wszystkich domowników; e) tylko bezpieczne treści. Pornografia, przemoc i patotreści są dla dziecka poważnym zagrożeniem. Towarzysz mu, proponuj odpowiednie treści, używaj programów kontroli rodzicielskiej. Zadbaj, by w przyszłości samodzielnie wybierało mądrze i bezpiecznie; f) przed snem i w nocy – bez ekranów. Smartfon i inne ekrany zaburzają zasypianie i jakość snu. Unikajcie ekranów co najmniej godzinę przed snem i nie trzymajcie ich w nocy w sypialni; g) posiłki bez ekranów. Patrzenie w ekran podczas jedzenia rozprasza i szkodzi zdrowiu. Zadbaj, by dziecko mogło skupić się na posiłku i wykorzystajcie ten czas na bycie razem; h) czas na zabawę i ruch. Ruch to podstawa prawidłowego rozwoju dziecka i zdrowia całej rodziny. Zaplanujcie codzienne aktywności fizyczne dla wszystkich domowników i zabawę z dzieckiem bez ekranów; i) jedno miejsce na smartfony. Ciągła dostępność ekranów utrudnia zachowanie równowagi i zaburza rodzinne relacje. Ustalcie jedno miejsce, gdzie odkładacie urządzenia – przed snem, na czas posiłków i wtedy, gdy chcecie być naprawdę razem; j) po pierwsze – relacje! Bliskie relacje budują u dziecka poczucie bezpieczeństwa i wspierają jego rozwój. Nie pozwól, żeby ekrany osłabiały rodzinne więzi. Kiedy już dziecko z nich korzysta – rozmawiaj i interesuj się jego doświadczeniami online. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, *Domowe zasady ekranowe*, https://domowezasadyekranowe.fdds.pl/ [dostęp: 21.06.2026].

[33] Warto powracać w wychowaniu do tego wszystkiego, co w tradycji myśli ogólnoludzkiej i chrześcijańskiej kryje się pod pojęciem cnoty umiarkowania: „Umiarkowanie jest cnotą moralną, która pozwala opanować dążenie do przyjemności i zapewnia równowagę w używaniu dóbr stworzonych. Zapewnia panowanie woli nad popędami i utrzymuje pragnienia w granicach uczciwości” – *Katechizm Kościoła katolickiego*, nr 1809.

[34] MH 165.

Umacnianie małżeństwa i rodziny zawsze służy dobru dziecka, jego podmiotowości, prawdziwej wolności oraz właściwej samoocenie.

Na ważną rolę szkoły, bez pomniejszania pierwszorzędności rodziny w procesach wychowawczych, zwraca uwagę papież: „Szkoła jest miejscem, w którym nowe pokolenia mogą uczyć się szukać i miłować prawdę, stawiać pytania o sens życia i o godność każdej osoby. Dlatego wielu rodziców, którzy pragną, aby ich dzieci wzrastały jako osoby zdolne do nawiązywania relacji, krytycznego myślenia i trwałych wartości, pokłada w niej wielkie nadzieje, widząc w niej cennego sprzymierzeńca w wychowaniu swoich dzieci. Do rodziców należy bowiem pierwszorzędne i niezbywalne prawo wyboru rodzaju nauczania i formacji, jakie mają być przekazane ich dzieciom, zgodnie z własnymi przekonaniami moralnymi, kulturowymi i religijnymi. Świat szkoły staje dziś wobec kilku wyzwań, których nie można odkładać na później”[35].

Tak formułuje rolę szkoły papież w dobie rozwoju nowych technologii: „Szkoła nie jest powołana do tego, by podążać za tempem świata cyfrowego, lecz by ofiarować to, czego świat cyfrowy sam dać nie może, czyli wspólny czas na naukę i relacje godne zaufania”[36]. Tak relację nauczyciel–uczeń ujmuje wcześniejszy dokument Kościoła poświęcony sztucznej inteligencji: „W centrum tego dzieła kształtowania całości osoby ludzkiej znajduje się nieodzowna relacja między nauczycielem a uczniem. Nauczyciele robią więcej, niż tylko przekazują wiedzę; kształtują podstawowe ludzkie cechy i inspirują radość odkrywania. Ich obecność motywuje uczniów zarówno poprzez treści, których nauczają, jak i troskę, jaką im okazują. Ta więź sprzyja zaufaniu, wzajemnemu zrozumieniu i zdolności do uwzględniania wyjątkowej godności i potencjału każdej osoby. U ucznia może to wzbudzić autentyczną chęć rozwoju. Fizyczna obecność nauczyciela tworzy dynamikę relacji, której sztuczna inteligencja nie jest w stanie odtworzyć, pogłębiającą zaangażowanie i wspierającą integralny rozwój ucznia”[37].

Wobec wspomnianych wyżej zagrożeń zdobywania wiedzy fragmentarycznej oraz manipulacyjnych sposobów ściągania uwagi papież formułuje szczegółowe wskazówki: „Jeśli nie zachowamy czujności, może ukształtować się system wychowawczy pozbawiony miłości do prawdy, w którym nieustanny przepływ informacji zastępuje trud poszukiwania, refleksji i rozeznawania. Mnożą się wiadomości fragmentaryczne, ale coraz trudniej uchwycić rzeczywistość w jej całości, stawiać pytania o sens i rozwijać autentyczne myślenie krytyczne oraz twórcze. Wielu wychowawców dostrzega już oznaki możliwej dehumanizacji, w której ludzie «wiedzą wiele rzeczy», lecz z trudem nadają kierunek własnemu życiu, także z powodu niezdolności łączenia informacji i wiedzy oraz utraty horyzontu sensu. Należy promować prawdziwą higienę uwagi: taki rytm życia, który obejmuje

[35] MH 143

[36] MH 147.

[37] Dicastery for the Doctrine of the Faith, Dicastery for Culture and Education, *Antiqua et nova*. Note on the Relationship Between Artificial Intelligence and Human Intelligence (14.01.2025), nr 79; https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_ddf_doc_20250128_antiqua-et-nova_en.html [dostęp: 21.06.2026].

ciszę, pogłębione studium, lekturę i rozważną wymianę myśli – bez tych elementów wewnętrzna wolność może ulec osłabieniu”[38]. W kontekście wspomnianych wcześniej modeli „ściągania uwagi” papież pisze o „higienie uwagi”, wskazując na znaczenie ciszy i pogłębionego studium.

Papież wzywa też do współpracy na płaszczyźnie wychowawczej, nazywając tę współpracę „odnowionym przymierzem wychowawczym”: „Nauka społeczna Kościoła wzywa rodziny, szkoły, wspólnoty chrześcijańskie i instytucje publiczne do odnowionego przymierza wychowawczego. Staje się ono konkretne wtedy, gdy podstawowe zasady przekładają się na cele wychowawcze: wychowywać do wstrzemięźliwości i poczucia ograniczoności; wychowywać do uznania prawa drugiego człowieka i tych, którzy przyjdą po nas, do korzystania z dóbr, które zostały nam dane lub które ludzki geniusz czyni dostępnymi; wychowywać do wolności i odpowiedzialności; wychowywać do wrażliwości na transcendencję i na dobro wspólne”[39]. O współpracy rodziny i szkoły mówi się w literaturze pedagogicznej relatywnie dużo.

Nie sposób tu jednak nie wskazać na poważne trudności w relacjach szkoła–dom. Pojawiają się wykrzywienia, utrudniające czy wręcz uniemożliwiające współpracę między rodziną a szkołą. Czasem szkoła przekazuje ideologie, które mogą skazić umysł ucznia. Z drugiej jednak strony pojawiają się zupełnie niesprawiedliwa nieufność wobec szkoły oraz postawy roszczeniowe ze strony rodziców. W opinii niektórych rodziców szkoła ma realizować usługi na wysokim poziomie, winna zapewnić najwyższy poziom dobrostanu dziecku, nie wymagać od niego niczego i przejąć nad nim opiekę do wieczora, a nawet w wakacje. Nie trzeba dodawać, że wymienione tu wykrzywione postawy (czy to ze strony szkoły, czy rodziców) nie służą całościowo rozumianemu dobru dziecka, nie umacniają jego podmiotowości, tak potrzebnej w kontekście nowych technologii.

O potrzebie współpracy trójstronnej: rodzina, szkoła, Kościół prawie w ogóle nie wspomina literatura pedagogiczna. Zwykle czyni to strona kościelna[40]. To właśnie współpraca tych trzech podmiotów, określana przez Leona XIV „przymierzem wychowawczym”, może przynieść niezwykłe owoce młodemu człowiekowi.

Towarzyszenie młodemu pokoleniu papież nazywa formą miłosierdzia: „Towarzyszenie dzieciom i młodzieży w takim korzystaniu z technologii, by były one przestrzenią odpowiedzialnych relacji, pomaganie im w rozpoznawaniu ich zagrożeń i wybieraniu tego, co sprzyja rozwojowi wolności wewnętrznej, stanowi dziś konkretną formę miłosierdzia i ochrony ich godności. Wychowywanie nowych pokoleń do przekonania, że ewolucja technologii nie podąża nieuchronną ścieżką, lecz może być ukierunkowywana przez odpowiedzialność osobistą i zbiorową,

[38] MH 146.

[39] MH 147.

[40] Konferencja Episkopatu Polski, List pasterski na XIV Tydzień Wychowania *Wychowujmy razem* (10.06.2024), https://episkopat.pl/doc/217594.List-Pasterski-Konferencji-Episkopatu-Polski-na-XIV-Tydzien [dostęp: 21.06.2026].

stanowi jedną z najcenniejszych posług dla dobra wspólnego”[41]. Papież dodaje: „Trzeba wspierać więzi społeczne: sieci i wspólnoty wychowawcze, które towarzyszą wyborom życiowym i nie pozwalają, by niepewność rodziła samotność i uzależnienia. W ten sposób przez transformację technologiczną można przejść bez naruszania tego, co sprawia, że społeczeństwo ma potencjał twórczy, czyli zdolności do budowania przyszłości”[42].

4. Możliwości pastoralne

Leon XIV wśród podmiotów wychowawczych wskazał na wspólnoty chrześcijańskie. Warto zatem na kanwie powyższych analiz przedstawić w kontekście rozwijających się nowych technologii możliwości oddziaływań duszpasterskich na dzieci oraz ich bliskich. Duszpasterstwo Kościoła jest przecież w dużej mierze skoncentrowane na życiu rodzinnym. Z tego też względu istnieje we wspólnocie wierzących szereg sposobów przekazywania treści potrzebnych do właściwego życia dzieci i młodych w świecie naznaczonym rozwojem technologicznym.

Szeroko rozumianemu dobru dziecka zawsze służy umacnianie życia małżeńsko-rodzinnego. Dlatego tak ważne jest właściwe przepowiadanie prawdy o świętości i nierozerwalności małżeństwa czy to podczas homilii, czy też podczas katechez dla młodzieży lub też na naukach przedmałżeńskich. Silna wspólnota małżeńska, zbudowana na sakramencie małżeństwa, sprzyja działaniom wychowawczym[43].

Wspólnoty parafialne organizują także różnego rodzaju nauki, spotkania i kursy dla rodziców przed przyjęciem przez dzieci poszczególnych sakramentów. Na naukach przedchrześcielnych można i należy wskazywać na wartość życia religijnego: na wspólną modlitwę, na udział w sakramentach oraz wspólne czytanie Pisma Świętego. W te wszystkie działania winny być wdrażane dzieci od najmłodszych lat. W rodzinach chrześcijańskich poza bajkami można i należy czytać Pismo Święte. Dla młodszych dzieci sam tekst Biblii można zastąpić opowiadaniami biblijnymi. To wszystko prowadzi dzieci do postulowanego przez papieża otwarcia na transcendencję. Jeśli tajemnicę człowieka rozpoznaje się w tajemnicy Jezusa Chrystusa, to tym bardziej należy świadomie i długodystansowo realizować słowa Jezusa: „Dopuście dzieci i nie przeszkadzajcie im przyjść do Mnie; do takich bowiem należy królestwo niebieskie” (Mt 19,14). Zarówno te słowa, jak i cała Ewangelia potwierdzają wielką otwartość Jezusa na dzieci[44]. Wezwanie do „nieprzeszkadzania” dzieciom w przyjściu do Jezusa można też odczytać jako mobilizację do usuwania z życia dzieci i młodzieży tego wszystkiego, co w obszarze

[41] MH 138.
[42] MH 169.
[43] Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Familiaris consortio* (1981), nr 38.
[44] Por. A. Paciorek, *Ewangelia według świętego Mateusza. Rozdziały 14-28. Wstęp. Przekład z oryginału. Komentarz*, Częstochowa 2008, s. 261.

nowych technologii utrudnia młodemu pokoleniu pogłębiony kontakt z Bogiem. Specjaliści wskazują także na znaczenie kierunku odwrotnego. Mianowicie aktywne życie religijne dziecka, niezbudowane na przymusie, lecz na pogłębionych motywacjach, stanowi istotny czynnik chroniący dziecko przed uzależnienia od mediów społecznościowych[45].

Nauki dla rodziców dzieci pierwszokomunijnych oraz młodzieży przygotowującej się do bierzmowania mogą być dobrym czasem, by zachęcać rodziców do uruchamiania procesów wychowawczych, prowadzących do właściwego posługiwania się współczesnymi mediami. Przede wszystkim należy delikatnie i cierpliwie pokazywać, że używanie smartfonu przez dzieci powinno być w domu limitowane, że nie powinno być sposobem na zajęcie dziecka czymś dla niego atrakcyjnym, by „było grzeczne". W tym kontekście ważnym zadaniem jest wychowywanie dorosłych (rodziców, nauczycieli oraz duszpasterzy) do właściwego posługiwania się technologiami w obecności dzieci. Jeśli dorosły przedkłada świat wirtualny nad świat realnych relacji, rozmów i spotkań, to w ten sposób daje niewłaściwy przykład młodemu człowiekowi[46].

Wspólnota Kościoła ma wiele możliwości oddziaływań wychowawczych względem dzieci. Oddziaływania te mogą realizować się w ramach katechezy szkolnej oraz duszpasterstwa parafialnego. Szkoła nie jest łatwym miejscem przekazu treści wiary, jednak obecności lekcji religii pokazuje wagę wymiaru duchowego człowieczeństwa. Wielu pedagogów i katechetów zmaga się z zasygnalizowanym przez papieża zniechęceniem ze strony uczniów do treści dydaktycznych, w tym katechetycznych. Trud przygotowania ciekawych zajęć katechetycznych może prowadzić do tego, że uczniowie dostrzegą, iż realna rzeczywistość jest ciekawsza niż wirtualna. Na lekcjach religii można oczywiście korzystać z osiągnięć technologicznych, na przykład przedstawiając ciekawe filmiki treści religijnej[47]. Jednak szczególnie ważne jest podejmowanie dyskusji, debat nad przedstawionymi cyfrowo treściami. W ten sposób lekcja religii może stać się sposobem na krytyczne podejście do przedstawianych materiałów[48].

Wielkie znaczenie ma parafialne duszpasterstwo dzieci. Chodzi o organizowanie Mszy św. z udziałem dzieci, w których ważne jest dostosowywanie liturgii

---

[45] Por. M. Miller, *Bezpieczne funkcjonowanie w mediach społecznościowych ze szczególnym uwzględnieniem zagrożenia sieciowymi grami komputerowymi*, Warszawa 2019, s. 57, https://zss23korczak.edu.pl/wp-content/uploads/2020/03/bezpieczne-funkcjonowanie-w-mediach-spolecznosciowych-ze-szczegonym-uwzglednieniem-zagrozenia-sieciowymi-grami.pdf [dostęp: 21.06.2026].

[46] W przedstawionych w przypisie 32 dziesięciu normach opracowanych przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę formułowane zadania nie dotyczą jedynie dzieci, ale wszystkich domowników w określonym zakresie, całego systemu rodzinnego.

[47] Ciekawą platformą materiałów katechetycznych z dużą ilością filmików jest Katecheo.pl; naukowe omówienie tej platformy: *Katecheo.pl w świecie innowacji edukacyjnej*, red. S. Dziekoński, T. Kopiczko, Kielce 2025, https://wntuf.pl/wp-content/uploads/2025/06/Ebook-Katecheo_pl-w-swiecie-innowacji-edukacyjnej.pdf#page=90 [dostęp: 21.06.2026].

[48] Por. A. Bielinowicz, B. Bilicka, *Sztuczna inteligencja na lekcjach religii*, „Teologia i Człowiek" 4 (2025), s. 19.

(na przykład homilii) do potrzeb dzieci oraz angażowanie dzieci w aktywne przeżywanie Eucharystii. Od najmłodszych lat dziecko może i powinno być wprowadzane w przestrzeń liturgii eucharystycznej[49]. Równocześnie należy dbać o wychowanie dzieci do ciszy i sacrum liturgii. Podobnie wielką wartość mają wszelkie spotkania dla dzieci czy to w formie katechez parafialnych, czy też w ramach wspólnot formacyjnych[50]. Wszelkie spotkania dla dzieci czy to eucharystyczne, czy to pozaliturgiczne mogłyby być czasem, w których rozsądnie ogranicza się używanie smartfonów.

***

Uważna lektura encykliki Leona XIV *Magnifica humanitas*, jej analiza oraz zestawienie jej treści z danymi z nauk społecznych pokazują, że papież w sposób pogłębiony diagnozuje szanse i zagrożenia ze strony współczesnych technologii dla życia oraz rozwoju dzieci i młodzieży. Zachęca, by szanse roztropnie wykorzystywać. Z zagrożeniami natomiast należy się zmierzyć. Leona XIV dostarcza szereg wskazań społeczno-pedagogicznych. Okazuje się, że na ich bazie możliwe staje się budowanie konkretnych rozwiązań duszpasterskich w ramach wspólnoty Kościoła.

Bibliografia

Bąkowska A., *Cyberagresja jako zjawisko zagrażające bezpieczeństwu cyfrowemu dzieci i młodzieży*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Lublin-Polonia" 32,3 (2019), s. 217-232.

Bielinowicz A., Bilicka B., *Sztuczna inteligencja na lekcjach religii*, „Teologia i Człowiek" 4 (2025), s. 11-29.

Dicastery for the Doctrine of the Faith, Dicastery for Culture and Education, *Antiqua et nova*. Note on the Relationship Between Artificial Intelligence and Human Intelligence (14.01.2025), https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_ddf_doc_20250128_antiqua-et-nova_en.html [dostęp: 21.06.2026].

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, *Domowe zasady ekranowe*, https://domowezasadyekranowe.fdds.pl/ [dostęp: 21.06.2026].

Gierek Ł., *Co robią Twoje dzieci w sieci? Poradnik dla rodziców*, https://hejtoff.pl/wp-content/uploads/2025/09/fundacja_hejtoff_poradnik_dla_rodzicow.pdf [dostęp 21.06.2026].

Jabłonko O., *„W niewoli sieci" – współczesne zagrożenia dzieci i młodzieży*, w: *Pedagogika, zarządzanie i inżynieria zarządzania wobec wyzwań współczesności. Relacje*

[49] Por. M.L. Opiela, *Integralny rozwój i wychowanie dziecka w pedagogii katolickiej*, „Studia Pastoralne" 19 (2023), s. 113.

[50] Na wspomniane tu praktyki religijne w odniesieniu do dzieci zwrócił uwagę Leon XIV w zakończeniu encykliki, odnosząc je do ogółu wierzących: „Stawialiśmy sobie pytania o świat, który budujemy, pytając zarazem, co znaczy troska o osobę ludzką w dobie sztucznej inteligencji. Na zakończenie tej refleksji pragnę pozostawić wam pewien sposób życia chrześcijańskiego: powściągliwy i wymagający, dzięki któremu można przeżywać tę zmianę epoki w świetle Ewangelii. Jest to wędrówka, która rodzi się z kontemplacji zamysłu Bożego, żyje jednością Kościoła, karmi się Słowem Bożym i Eucharystią, buduje świat w dobru i łączy się w modlitwie z Maryją Panną" – MH 229.

i interdyscyplinarność wyzwaniem współczesności, red. L. Kowalczyk, M.J. Żmichrowska, F. Mroczko, Wałbrzych 2022, s. 46-59.

Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Familiaris consortio* (1981).

Jan Paweł II, Encyklika *Evangelium vitae* (1995).

Jan Paweł II, Encyklika *Sollicitudo rei socialis* (1987).

Katecheo.pl w świecie innowacji edukacyjnej, red. S. Dziekoński, T. Kopiczko, Kielce 2025, https://wntuf.pl/wp-content/uploads/2025/06/Ebook-Katecheo_pl-w-swiecie-innowacji-edukacyjnej.pdf#page=90 [dostęp: 21.06.2026].

Katechizm Kościoła katolickiego (1994).

Konferencja Episkopatu Polski, List pasterski na XIV Tydzień Wychowania *Wychowujmy razem* (10.06.2024), https://episkopat.pl/doc/217594.List-Pasterski-Konferencji-Episkopatu-Polski-na-XIV-Tydzien [dostęp: 21.06.2026].

Leon XIV, Encyklika *Magnifica humanitas* (2026).

Miller M., *Bezpieczne funkcjonowanie w mediach społecznościowych ze szczególnym uwzględnieniem zagrożenia sieciowymi grami komputerowymi*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2019, https://zss23korczak.edu.pl/wp-content/uploads/2020/03/bezpieczne-funkcjonowanie-w-mediach-spolecznosciowych-ze-szczegonym-uwzglednieniem-zagrozenia-sieciowymi-grami.pdf [dostęp: 21.06.2026].

Nivins S., Mooney M.A., Nigg J., Klingberg T., *Digital Media, Genetics, and Risk for ADHD Symptoms in Children: A Longitudinal Study*, „Pediatrics Open Science" 1 (2026), s. 1-10.

Opiela M.L., *Integralny rozwój i wychowanie dziecka w pedagogii katolickiej*, „Studia Pastoralne" 19 (2023), s. 100-117.

Paciorek A., *Ewangelia według świętego Mateusza. Rozdziały 14-28. Wstęp. Przekład z oryginału. Komentarz*, Częstochowa 2008, s. 261.

Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka, „Dziennik Ustaw" 2000, nr 6, poz. 69, art. 2.1, https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000060069/U/D20000069Lj.pdf [dostęp: 21.06.2026].

Ustawy z dnia 3 lipca 2026 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, https://orka.sejm.gov.pl/proc10.nsf/ustawy/1526_u.htm [dostęp: 21.09.2026]

Wrótniak J., *Samotność młodych ludzi w opinii studentów*, „Horyzonty Wychowania" 19 (2020), s. 93-104.

Słowa kluczowe: nowoczesne technologie, dziecko, młodzież, wychowanie, rodzina, szkoła, Kościół

Keywords: modern technologies, child, youth, education, family, school, Church